

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 163/2023-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej obchodnou spoločnosťou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 4Csp/52/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 4Csp/52/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. B1-4Csp/52/2017 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **500 eur**, ktoré **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **492,30 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 163/2023-14 z 29. marca 2023 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou sa

domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 4Csp/52/2017. Sťažovateľka žiada prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a o priznanie finančného zadosťučinenia 500 eur a náhrady trov konania.

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom o uplatnenom nároku na zaplatenie sumy 1 068,17 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody z poistnej udalosti, v ktorom je v procesnej pozícii žalobkyne, dochádza k zbytočným prietáhom. Žaloba bola podaná 26. júna 2017, avšak vo veci nebolo dosiaľ nariadené pojednávanie. Popísala priebeh napadnutého konania, ktoré je podľa nej zdĺhavé, neekonomické a neefektívne s dlhým obdobím úplnej nečinnosti.

3. Sťažovateľka tiež uviedla, že prejednávaná vec nie je skutkovo ani právne náročná a patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení poukázal na skutočnosť, že sťažnosť sťažovateľky predsedovi okresného súdu na prietahy v napadnutom konaní bola vyhodnotená ako dôvodná, pretože súd nekonal bezodkladne v období od 24. novembra 2017 do 2. marca 2022. Podľa súdu možno konštatovať prietahy z jeho strany v napadnutom konaní aj v súčasnosti, keď 18. mája 2022 bol nariadený termín pojednávania na 30. september 2022, avšak došlo k jeho zrušeniu z dôvodu odchodu zákonnej sudkyne na iný súd, pričom ďalší termín pojednávania nebol nariadený z dôvodu vysokého počtu vecí pridelených novému zákonnému sudcovi a z dôvodu potreby ich vybavovania v poradí, v akom boli podané na súd, s prednosťou tzv. vecí s osobitnou rýchlou konania a vecí s výnimočnou rýchlou konania, resp. vecí, v ktorých už boli judikované prietahy zo strany ústavného súdu.

5. K vzniku konštatovaných prietáhov došlo podľa súdu z objektívnych príčin bez subjektívneho zavinenia predovšetkým predchádzajúcich zákonných sudkýň, ale aj nového zákonného sudcu, a to najmä z dôvodu ich nadmernej zaťaženia vrátane celého ich súdneho oddelenia, pričom nezanedbateľným faktorom vplývajúcim na celkovú dĺžku konania je fluktuácia zamestnancov súdu, a to na všetkých pracovných pozíciách vrátane sudcov, v dôsledku čoho opakovane dochádza k prerozdeleniu spisov z oddelení odchádzajúcich sudcov medzi sudcov, ktorí zotrávajú v pôsobení na okresnom súde, a ich následnému preťažovaniu nutnosťou vybavovania aj spisov, ktoré im pôvodne nepatrili.

III.2. Replika sťažovateľky:

6. Sťažovateľka vo svojej replike k vyjadreniu okresného súdu poukázala predovšetkým na to, že sám okresný súd uznal existenciu prietáhov z jeho strany v napadnutom konaní. Zdôraznila najmä

obdobie od 23. novembra 2017 do 3. marca 2022, keď sa vo veci bez akýchkoľvek relevantných dôvodov vôbec nekonalo. Okresnému súdu trvalo viac ako 4 roky zaslať výzvu na vyjadrenie k replike sťažovateľky.

7. K personálnej situácii na okresnom súde a zaťaženosti konajúcich zákonných sudcov sťažovateľka uviedla, že organizačné a personálne problémy súdu či neplnenie si povinnosti zo strany štátu a jeho orgánov nemôžu byť za žiadnych okolností na príťaž účastníkom konania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

11. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní o nároku na zaplatenie sumy 1 068,17 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody z poistnej udalosti, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania pred okresným súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

12. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietahom.

13. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov v doterajšom priebehu napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti,

z vyjadrenia okresného súdu a z predloženého súdneho spisu. Okresný súd bol nečinný vyše 4 roky a 3 mesiace v období od 23. novembra 2017, kedy mu bola doručená replika sťažovateľky k vyjadreniu žalovaného, do 3. marca 2022, kedy vypracoval výzvu žalovanému na vyjadrenie k uvedenej replike a rozhodol o pripustení zmeny žalobného návrhu. Následne ostal okresný súd opäť nečinný, keď síce 18. mája 2022 nariadil termín pojednávania na 30. september 2022, avšak tento bol zrušený z dôvodu odchodu zákonnej sudkyne na Krajský súd v Bratislave. Nečinnosť okresného súdu pokračovala až do predloženia spisu ústavnému súdu. Sám okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uznal existenciu priesťahov z jeho strany v napadnutom konaní.

14. Na základe uvedených skutočností predstavuje celková doba nečinnosti okresného súdu cca 5 rokov a 4 mesiace.

15. Vo vzťahu k obrane okresného súdu spočívajúcej v argumentácii o nadmernej zaťažnosti vo veci konajúcich sudcov ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priesťahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

16. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

18. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, prikázal Mestskému súdu Bratislava IV, na ktorý podľa § 18n ods. 2 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov prešiel od 1. júna 2023 výkon súdnictva v predmetnej veci z okresného súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priesťahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

20. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 500 eur, čo odôvodnila najmä celkovou dĺžkou napadnutého konania, jednoduchosťou prípadu, pretrvávajúcou právnou neistotou a stratou dôvery v súdy.

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

22. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho už uvedenú neodôvodnenú nečinnosť, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde (od 1. júna 2023 na Mestskom súde Bratislava IV), správanie s'ťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd priznal s'ťažovateľke finančné zadost'učinenie v požadovanej sume 500 eur.

V.

Trovy konania

24. Ústavný súd napokon podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa s'ťažovateľky si v ústavnej s'ťažnosti uplatnila trovy konania, ktoré vyčísliła v celkovej sume 492,30 eur.

25. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu. Podľa názoru ústavného súdu je dôvodné s'ťažovateľke priznať náhradu trov za dva úkony právnej služby, a to prípravu a prevzatie zastúpenia a podanie ústavnej s'ťažnosti. Náhradu za tretí úkon právnej služby – repliku s'ťažovateľky doručení ústavnému súdu 19. mája 2023, nie je podľa názoru ústavného súdu dôvodné s'ťažovateľke priznať, pretože jej obsah neprispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

26. S'ťažovateľkou uplatnená suma trov konania však neprevyšuje sumu vypočítanú ústavným súdom, preto ústavný súd priznal s'ťažovateľke náhradu trov konania v požadovanej sume.

27. Priznanú náhradu trov konania je Mestský súd Bratislava IV povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2023

Robert Šorl
predseda senátu